

Bývalý starosta zaujal vyprávěním

(Dokončení ze str. 1)

A ve městě se setkává s židovským hřbitovem, se zcela jinou kulturou než do té doby, a vidí nedobrý stav pietního místa, jednoho z nejrozsáhlejších v České republice, jeho prorůstání náletovými dřevinami, postupnou likvidaci náhrobků.

Plán likvidace

Fotografuje hřbitov i z toho důvodu, že tehdejší režim měl v plánu místo zlikvidovat za účelem nové výstavby. Už v předešlé přednášce při oslavách zapsání třebíčských památek na seznam UNESCO, židovského města, zmiňovaného židovského hřbitova a baziliky sv. Prokopa, připomíná, že komunistický režim ani s židovským městem nepočítal.

Plánoval zbourání včetně dvou synagog a výstavbu panelového sídliště. Stejně tak měla zmizet podstatná část třebíčské čtvrti Jejkov, kde měl vyrůst velký obchodní dům Prior s navazujícím parkovištěm.

Bohužel nenávratně zmizela zástavba ve čtvrti Stařečka, pivovar a mnoho budov v okolí. „Když jsme nastoupili na radnici, bourání židovského města bylo odloženo kvůli podloží, které se na výstavbu paneláků nehodilo,“ vzpomíná opět Heřman.

Netají, že v té době už existovaly plány na záchranu Zadní synagogy, situace ve čtvrti byla neúnosná,

NA SNÍMKU Pavel Heřman se svojí dcerou Terezou. Foto: Antonín Zvěřina

chyběly zejména inženýrské sítě. Nové vedení na radnici se rozhodlo, že čtvrt zachrání, aniž by tušilo, že se jednou dostane na seznam UNESCO.

Heřman připouští odpor opozice i části veřejnosti. „Díky mnoha lidem, které nemohu všechny vyjmenovat, obyvatelům čtvrti, jsme se do realizace mohli pustit,“ poukazuje při předešlé přednášce Heřman.

Chyběly však peníze, ty dokonce poskytl americký Kongres jako půjčku. Jednalo se o 40 milionů korun, a ty umožnily práce zahá-

jit. Po neblahých zkušenostech s povodní v roce 1985, kdy velká voda zatopila podstatnou část židovské čtvrti, se vybudoval nový jez na řece Jihlava a zábrany na levém břehu.

Heřman přiznává, že práce na záchraně židovského hřbitova díky nadšencům začaly už v osmdesátých letech minulého století. „Tehdy pomáhali i studenti z mnoha zemí z celého světa,“ vzpomíná při tehdejší přednášce.

Několik dobrovolníků

Vracíme se zpátky do roku 1984, kdy primář třebíčské nemocnice na urologii MUDr. František Veselý se pouští společně s několika dobrovolníky, mezi kterým nechybí Pavel Heřman, do prací s cílem zachránit židovský hřbitov.

Heřman poukazuje, že dílo zkázy podpořily i děti z blízkého sídliště, které si hřbitov, místo odpočinku tisíce rodáků z Třebíče, vybraly jako místo svých her. A rozhodně se k němu nechovaly jako k pietnímu místu.

„Nejprve jsme se pustili do opravy obvodové zdi, kdy jsme tam strávili několik brigád. Vytvořila se skupinka lidí, kterým nikdo nic nepřikazoval, nikdo to neocenil, jen z vlastní vůle zachraňovali židovský hřbitov,“ vzpomíná Heřman.

Tato skutečnost se stala pro něj motivem po nástupu do funkce starosty, aby židovské město a hřbitov zachránil pro budoucí generace. Povedlo se lidi přesvědčit i sehnat potřebné peníze, byť to nebylo bez problémů.

První částku neodsouhlasilo ministerstvo kultury, odpovědní pracovníci byli patrně zvyklí obdržet nějaké všimné, ale to nebyl styl práce Pavla Heřmana. Proto pomohla až půjčka ze zámoří.

Heřman neopomene zdůraznit velkou zásluhu tehdejších obyvatel lokality, kteří bez nároku na nějaké vyrovnání rekonstrukci strpěli. Tohle vše předcházelo zapsání tří památek na seznam UNESCO.

„U toho už jsem nebyl, to byla práce jiných, ale jsem rád, že jsem byl u

těch začátků, ale samozřejmě jsem vývoj sledoval,“ přiznává Heřman. Noří se opět do vzpomínek, kdy Zadní synagoga měla být vybitena s kostelními lavicemi. Nakonec po dohodě s restaurátorkou se povedlo zachovat na mnoha místech původní výmalbu.

Heřman ukazuje i tři fotoaparáty, kterými v minulosti fotografoval. S laskavým svolením manželky si na jeden dokonce vzal v minulosti půjčku. Další otázka směřuje na památky a Heřman vysvětluje, že židovská čtvrt s židovským hřbitovem a bazilikou sv. Prokopa jsou i jednotlivě unikátní památky.

Ovšem tím, že ukazují bezproblémové soužití dvou vyznání vedle sebe, to jejich význam zdůrazňuje. Heřman poukazuje, že v současné době je hřbitov ve vlastnictví Židovské obce Brno a je tam správce. Město s ním na údržbě úzce spolupracuje.

„Cílem je památku zachovat a přiblížit ji turistům, ale i vědcům. V souladu s organizací UNESCO, ta ale neposkytuje žádné finanční prostředky. Ovšem lépe se shánějí například finance z ministerstva kultury, takové památky mají přednost,“ informuje Heřman.

Velká osobnost

Přednáška se dostává i k osobnosti inspektora Bohumíra Pavlíka, který měl též velkou zásluhu na záchraně hřbitova a spolupracoval i s některými židovskými rodinami v zahraničí. Jednalo se už o staršího pána, který ale díky své vitalitě dokázal zorganizovat na hřbitově spoustu práce i za pomoci brigádníků.

Do debaty se vkládá učitelka ze Základní školy Benešova v Třebíči Drahomíra Lambertová a vzpomíná, že za správcování inspektora Pavlíka, který nedaleko hřbitova bydlel, se děti z této školy podílely na pracích na hřbitově.

„Vždy dětem na konci brigády rozdával penízky z čokolády, byl to úžasný člověk. V mládí se u hřbitova setkával s rabínem, který mu mnoho věcí při studiu vysvětloval. Měl pro nás připravené nějaké vyprávění, bral nás do smuteční místnosti, a probouzel v nás lásku k tomuto místu, k městu. Říkali jsme si hrobařský kroužek a děti tam chodily rády,“ vzpomíná Lambertová.

Myslí si, že něco obdobného by bylo dobré pro děti zorganizovat i nyní, aby se s místem seznámily, něco vykonaly pro dobrou věc, a také se něco dozvěděly jako jejich předchůdci. Tato vzpomínka Heřmana velice těší, co by to bylo za památky, kdyby na ně nebyli hrdí obyvatelé města.

Debata se stáčí k osobnosti Pavlíka a Heřman věří, že Muzeum Vysočiny Třebíč má k dispozici filmový záběr s jeho vyprávěním. A poslední otázka, zda Heřman neuvažuje snímky shromáždit do knížky. Ten připouští, že to stojí za úvahu.

**ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA
MINISTERSTVA VNITRA ČR 211**

Bonusy 2024

až 34 000 Kč

pro zdraví vaší rodiny

Více informací

Přidejte se k nám
do 30. září 2024

www.211.cz

Klientské centrum Třebíč - Bedřicha Václavka 212/12